

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	15
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ. Οἱ πρόδρομοι ἑνὸς πολιτισμοῦ	21
Εἰσαγωγή	23
Α' Ἡ ρωμαϊκὴ κληρονομιά τοῦ μεσαιωνικοῦ πολιτισμοῦ	25
Ἐκ τῆς Δημοκρατίας εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν 25. Ἡ διακυβέρνησις τῆς πρώτης Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας 28. Οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνθήκαι 29. Ἡ κρίσις τοῦ 3ου αἰῶνα 32. Διοκλητιανὸς καὶ Κωνσταντίνος: τὸ διοικητικὸν ἐπίτευγμα 33. Διοκλητιανὸς καὶ Κωνσταντίνος: οἰκονομικὴ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ διάρθρωσις 37. Ὁ τελευταῖος αἰῶνας τῆς Δυτικῆς αὐτοκρατορίας: στρατιωτικοποίησις, ἀποκέντρωσις καὶ συγχώνευσις 40. Ἡ ἐπιβίωσις τῆς Ρώμης 44.	
Β' Ἡ διάπλασις μιᾶς χριστιανικῆς κοινωνίας	54
Ἡ γέννησις μιᾶς θρησκείας 54. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Παύλου καὶ ὁ νέος περιούσιος λαὸς 56. Ὁ χριστιανισμὸς εἰς τὸν ρωμαϊκὸν κόσμον 56. Οἱ διωγμοὶ 58. Τέταρτος αἰῶνας: ὁ θρίαμβος τοῦ χριστιανισμοῦ 60. Αἱρέσεις καὶ ὀρθοδοξία εἰς τὴν ὑστερὰ αὐτοκρατορίαν 62. Ἡ χριστιανικὴ κοινοπολιτεία: Ἐκκλησία καὶ κράτος εἰς τὴν ὑστερὰ αὐτοκρατορίαν 67. Ἡ ἄνοδος τοῦ παπισμοῦ 69. Πρῶτος μοναχισμὸς 72. Ὁ κανὼνας τῶν Βενεδικτίνων 75. Χριστιανισμὸς καὶ κλασικὴ παιδεία 77. Μία παράταιρη κλασικὴ κληρονομία: Αὐγουστίνος καὶ Ἰσίδωρος 82.	
Γ' Ἡ Εὐρώπη τῶν φυλῶν πρὶν ἀπὸ τὸν 8ο αἰῶνα: οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Κέλτες	89
Ὁ Βορρᾶς πρὶν ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους 89. Πολεμιστὲς καὶ ἀγρόται 93. Οἱ μετακινήσεις πληθυσμῶν εἰς τὸν ρωμαϊκὸν ἔδαφος 95. Οἱ Βησιγότθοι 97. Οἱ Ὀστρογότθοι 100. Ἡ κατάρρευσις τῆς μεθορίου	

τοῦ Ρήνου 103. Οἱ Φράγκοι 104. Γῆ καὶ ἔξουσία: Φράγκοι βασι-
 λιάδες καὶ εὐγενεῖς κατὰ τὸν 6ο καὶ τὸν 7ο αἰώνα 107. Ρωμαϊκὴ
 καὶ πρώτη μεσαιωνικὴ Βρετανία: Ἄγγλοι, Σάξονες καὶ Γιούτες;
 109. Οἱ Λομβαρδοὶ 113. Δίκαιο, οἰκογένεια καὶ κοινωνία στὴ γερ-
 μανικὴ Εὐρώπη 114. Βασιλιάδες καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες στὴ Γαλα-
 τία τῶν φυλῶν 119. Θρησκεία καὶ κοινωνία στὴ Γαλατία τῶν
 φυλῶν 122. Ὁ κελτικὸς μοναχισμὸς καὶ ὁ ἐκχριστιανισμὸς τοῦ
 Βορρᾶ 124. Οἱ Βενεδικτῖνοι στὸν Βορρᾶ 125. Γράμματα καὶ τέ-
 χνες στὴν προκαρολίγγεια Εὐρώπη: οἱ λαϊκοὶ 126. Γράμματα καὶ
 τέχνες στὴν προκαρολίγγεια Γαλατία: ὁ κλῆρος 129.

Δ' Ἡ ἀνατολικὴ κληρονομιά

134

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ. Ἀπὸ τὴ Ρώμη στὸ Βυζάντιο 134.
 Ἡ βασιλεία τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527-565) 135. Πέρσες, Σλάβοι καὶ
 μουσουλμάνοι: οἱ ἐπιθέσεις στὴν αὐτοκρατορία κατὰ τὸν 7ο αἰώ-
 να 138. Ἡ δυναστεία τῶν Ἰσαύρων (712-842) καὶ ἡ Εἰκονομαχία
 140. Ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία κατὰ τὸν 9ο καὶ τὸν 10ο αἰώνα
 141. Ἡ διακυβέρνηση τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας 143. Βυζαν-
 τινὸς πνευματικὸς πολιτισμὸς: ἕνας ἑλληνικὸς κόσμος 147. Ἡ βυ-
 ζαντινὴ οἰκονομία 148. Ἡ Ρωσία 150.

ΤΟ ΙΣΛΑΜ. Κοινωνία καὶ θρησκεία στὸν πρῶμο ἀραβικὸ κόσμῳ
 152. Ἡ πορεία καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Μωάμεθ 153. Ἡ γενεὰ μετὰ
 τὸν Μωάμεθ 156. Τὸ χαλιφάτο τῶν Ὀμμεΐαδῶν (661-750) 159.
 Τὸ χαλιφάτο τῶν Ἀββασιδῶν: ἡ πρώτη περίοδος (750-892) 162.
 Ἡ κρίση τοῦ 10ου αἰώνα 165. Δυτικὸ Ἰσλάμ: τὸ Μαγκρέμπ καὶ ἡ
 Αἴγυπτος 168. Δυτικὸ Ἰσλάμ: Σικελία 170. Δυτικὸ Ἰσλάμ: Ἰσπα-
 νία 171. Ἡ οἰκονομία τοῦ πρῶμου Ἰσλάμ 174. Ἰσλαμικὸς πνευ-
 ματικὸς πολιτισμὸς 176.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ. Ἡ γέννηση ἐνὸς πολιτισμοῦ: ἡ Εὐρώπη
 τοῦ πρῶμου Μεσαίωνα (περὶ τὸ 700-920) 181
 Εἰσαγωγή 183

Ε' Ἡ καρολίγγεια Δύση: Ἡ Εὐρώπη τοῦ 8ου καὶ τοῦ 9ου αἰώνα 184
 Ἡ γένεση μιᾶς δυναστείας 184. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 751 186. Τὸ
 ἔργο τοῦ Καρλομάγνου (768/771-814) 187. Ἡ αὐτοκρατορικὴ
 στέψη τοῦ 800 καὶ ἡ θεοκρατικὴ μοναρχία 190. Ἡ κρατικὴ ὀργά-

νωση κατά την καρολίγγεια εποχή 193. Ἡ καρολίγγεια ἀναγέννηση: ἀναβίωση καὶ ἐδραίωση τῆς κλασικῆς παράδοσης 197. Οἱ ὕστεροι Καρολίγγειοι 207. Οἱ νέες εἰσβολές 209. Ἰσλανδία 210. Οἱ Σκανδιναβοὶ καὶ ἡ Καρολίγγεια αὐτοκρατορία 212. Οἱ Σκανδιναβοὶ καὶ ἡ ἐμφάνιση τῆς ἀγγλικῆς μοναρχίας 212. Ἡ γέννηση τῶν φεουδαρχικῶν σχέσεων στὴν Εὐρώπη τοῦ πρώιμου Μεσαίωνα 216. Ὑποτέλεια 218. Τὸ φέουδο 220. Ἡ στρατιωτικὴ ὀργάνωση τῆς φραγκικῆς Εὐρώπης 221. Ἡ χωροδεσποτεία καὶ ὁ φεουδαρχικὸς δεσμὸς 223. Ἡ γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν φεουδαρχικῶν σχέσεων 226.

Ϛ' Ἀλλαγές στὴ γῆ 230

Ἡ *villa* καὶ τὸ χωριὸν κατὰ τὸν πρώιμο Μεσαίωνα 230. Ἡ οἰκονομικὴ διάσταση τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς 234. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας μετὰ τὸ 700 237. Ἡ ἀγροτικὴ κοινωνία 238. Ἡ γεωγραφικὴ ἐξάπλωση τῆς χωροδεσποτείας 243. Γυναῖκες, παιδιὰ, οἰκογένεια 245. Τὸ ἐμπόριο μακρινῶν ἀποστάσεων στὴν Εὐρώπη τοῦ πρώιμου Μεσαίωνα 247. Τὸ διαπεριφερειακὸ ἐμπόριο κατὰ τὸν 8ο αἰῶνα 250. Τὸ ἐμπόριο κατὰ τὸν 9ο καὶ τὸν 10ο αἰῶνα 253. Οἱ ἀπαρχές τοῦ ἀστικοῦ βίου 256.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ. Ἡ ἐνγλικίωση ἑνὸς πολιτισμοῦ: ἡ Εὐρώπη στὰ μέσα τοῦ Μεσαίωνα (περὶ τὸ 920–1270) 263

Εἰσαγωγὴ 265

Ζ' Διακυβέρνηση καὶ πολιτικὴ: αὐτοκράτορες καὶ πάπες 267

Ἡ βασιλικὴ διακυβέρνηση στὴ Γερμανία κατὰ τὸν πρώιμο Μεσαίωνα 273. Λαϊκὴ περιβολὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μεταρρύθμιση 276. Ἐκκλησία καὶ πολιτικὴ στὴν Ἰταλία τοῦ 11ου αἰῶνα 280. Ἡ ἔρις τῆς περιβολῆς: ἡ πρώτη φάση 282. Ἡ λύση τῆς ἔριδος τῆς περιβολῆς 285. Ἡ παπικὴ μοναρχία καὶ ἡ χριστιανικὴ κοινότητα 288. Ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Γερμανία κατὰ τὸν 12ο αἰῶνα: ἐπιτυχία καὶ ἀποτυχία τοῦ θεσμικοῦ καὶ ἐδαφικοῦ κράτους 293. Ἡ βασιλεία τοῦ Φρειδερίκου Βαρβαρόσσα: ἀναδιοργάνωση καὶ ἐκφεουδαρχισμὸς τῆς Γερμανίας 296. Οἱ Γερμανοὶ στὴν Ἰταλία 298. Ἡ ἐποχὴ τοῦ Φρειδερίκου Β' 303. Ἡ διάλυση τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Χοενστάουφεν 311. Οἱ Γερμανοὶ στὴ σλαβικὴ Ἀνατολὴ 313. Ρωσία 315.

- Η' Διακυβέρνηση και πολιτική: η Ἀγγλία και η Γαλλία στα μέσα του Μεσαίωνα** 318
- ΑΓΓΛΙΑ. Ὑστερη ἀγγλοσαξονική Ἀγγλία 318. Ἡ Νορμανδία καὶ οἱ δοῦκες της 321. Ἡ ἐγκατάσταση τῶν Νορμανδῶν στὴν Ἀγγλία 322. Ἀγγλονορμανδική Ἀγγλία: ἡ δευτέρα γενιά 327. Ἐρρίκος Β' (1154-1189): ἡ γένεση τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοῦ δικαίου 331. Ριχάρδος Α' καὶ Ἰωάννης 337. Ἡ Μεγάλη Χάρτα 343. Ὁ Ἐρρίκος Γ' 345.
- ΓΑΛΛΙΑ. Οἱ πρῶτοι Καπετίδες 348. Ἀλλαγές στὴ γαλλικὴ διακυβέρνηση κατὰ τὸν 12ο αἰῶνα 350. Ἡ βασιλεία τοῦ Φιλίππου Αὐγούστου 353. Λουδοβίκος Η' (1223-1226) 356. Ἀγιοσύνη καὶ τέχνη τῆς διακυβέρνησης: ἡ ἐποχὴ τοῦ Λουδοβίκου Θ' 357. Ἡ μεταβαλλόμενη φύση τοῦ δικαίου 361.
- Θ' Εὐγενεὶς καὶ σταυροφόροι** 366
- Εὐγένεια καὶ ἀριστοκρατία: ἐγκαθίδρυση καὶ σύνθεση τῆς ἄρχουσας εὐρωπαϊκῆς ἔλιτ 366. Ἡ ζωὴ τῶν εὐγενῶν 371. Ἡ ἀρχόντισσα 374. Οἱ οἰκονομικοὶ πόροι τῶν εὐγενῶν 375. Ἀλλαγές στὶς φεουδαρχικὲς σχέσεις: ἡ ὑποτελία 377. Ἀλλαγές στὶς φεουδαρχικὲς σχέσεις: τὸ φέουδο 381. Κάστρα καὶ ὄπλισμὸς 383.
- Οἱ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ 385. Ἡ πρώτη σταυροφορία 388. Τὸ λατινικὸ βασίλειο τῆς Ἱερουσαλήμ 391. Ἡ δευτέρα σταυροφορία καὶ τὰ ἐπακόλουθά της 394. Ἡ τρίτη σταυροφορία 396. Ἡ τέταρτη σταυροφορία 397. Τὸ κίνημα τῶν σταυροφοριῶν, 1204-1244 400. Οἱ σταυροφορίες τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου 401. Οἱ ἐπιπτώσεις τῶν σταυροφοριῶν 403. Ἡ Ἰσπανία στὰ μέσα τοῦ Μεσαίωνα 405. Ἀλλαγὴ στὴν Ἀνδαλουσία 407. Ἀπὸ τὸ Τολέδο στὴ Σεβίλλη 408. Δίκαιο, κοινωνία καὶ ἐθνότητες στὴν Ἰσπανία τοῦ 13ου αἰῶνα 411.
- Ι' Κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς ἀλλαγές στα μέσα τοῦ Μεσαίωνα** 415
- Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ 415. Τὸ χωριὸ 416. Ἡ ἀγροτικὴ κατοικία 417. Ἀγροτικὴ τεχνολογία καὶ τεχνικὲς καλλιέργειας 420. Ἡ ἐπέκταση τῆς καλλιεργήσιμης γῆς 423. Οἱ κοινωνικὲς συνέπειες τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομικῆς ἐπέκτασης 427. Μισὸς αἰῶνας κρίσης: 1175-1225 430. Ἡ ὑπερθέρμανση τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας, 1225-1275 431.
- Ἡ ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΑ 434. Πόλεις καὶ βιοτεχνικὴ παραγωγή 437. Ἀστικὴ κοινωνία καὶ διοίκηση τῶν πόλεων στὰ μέσα τοῦ Μεσαίωνα 439. Οἱ συντεχνίες 444. Οἱ πόλεις

καὶ ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς διεθνοῦς οἰκονομίας 448. Σκηνές ἀπὸ τῆ μεσαιωνικῆ πόλη 450. Οἱ ἐμποροπανηγύρεις 452. Τράπεζες καὶ πίστωση 454. Χρῆμα καὶ κοπὴ νομισμάτων 456. Τὸ ἐμπόριο στὴ Βαλτικὴ καὶ ὁ Βορρὰς 458. Οἱ γυναῖκες στὰ μέσα τοῦ Μεσαίωνα 459.

ΙΑ' Ἡ πνευματικὴ ἀφύπνιση τῆς μεσαιωνικῆς Εὐρώπης 465

Ἡ «ὀθωνικὴ ἀναγέννηση» 465. Οἱ ἀλλαγές μετὰ τὸ 1000 468. Ἡ ἐξέλιξη τῶν λαϊκῶν γλωσσῶν 469. Ἡ λογοτεχνία τῶν εὐγενῶν 471. Τὰ ἔπη 472. Οἱ μυθιστορίες 475. Λυρική ποίηση 478. Ἡ Μυθιστορία τοῦ Ρόδου 482. Ἡ λογοτεχνία τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν 484. Ἡ γέννηση τοῦ δράματος 485. Ἡ μουσικὴ κατὰ τὰ μέσα τοῦ Μεσαίωνα 487. Οἱ φοιτητὲς διασκεδάζουν: γολιαρδικὴ ποίηση 489. Οἱ φοιτητὲς μελετοῦν: κύκλοι σπουδῶν 491. Ὁ θρίαμβος τῆς λογικῆς 494. Πέτρος Ἀβελάρδος (1079-1142) 495. Τὰ πανεπιστήμια 499. Ἡ ὀργάνωση τῶν πανεπιστημίων 502. Ἡ ἐξάπλωση τῶν πανεπιστημίων 505. Ἡ φοιτητικὴ ζωὴ 507. Φιλοσοφία καὶ θεολογία: ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Ἀριστοτέλη 513. Ἡ ἐποχὴ τῶν πραγματειῶν (*summae*) 516. Τέχνη καὶ ἀρχιτεκτονικὴ: ὁ γοτθικὸς καὶ ὁ ρομανικὸς ρυθμὸς 520.

ΙΒ' Ὁ πνευματικὸς βίος κατὰ τὰ μέσα τοῦ Μεσαίωνα 528

Μοναχισμὸς, παλαιὸς καὶ νέος 528. Ἐρημίτες, κανονικοὶ καὶ μοναχοὶ κατὰ τὸν 12ο αἰῶνα 530. Οἱ Κιστερκιανοὶ 531. Γυναικεῖα μοναστήρια 533. Ἱερεῖς καὶ ἱερομόναχοι 534. Λαϊκὴ θρησκεία 535. Οἱ αἱρέσεις καὶ ἡ μίμηση τοῦ Χριστοῦ 543. Οἱ Βάλδιοι 544. Οἱ Καθαροὶ 545. Ἡ παπικὴ Ἱερὰ Ἐξέταση 548. Τὰ ἐπαιτικὰ τάγματα: ἡ νομιμοποίηση τῆς μίμησης τοῦ Χριστοῦ 550. Βεγίνες καὶ Βεγάρδοι 559. Οἱ Ἐβραῖοι κατὰ τὰ μέσα τοῦ Μεσαίωνα 560.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ. Τὸ γῆρας ἐνὸς πολιτισμοῦ: ὁ ὕστερος Μεσαίωνας, 1270-1500 567

Εἰσαγωγὴ 569

ΙΓ' Νέοι οἰκονομικοὶ προσανατολισμοὶ καὶ κοινωνικὴ κρίση τὸν ὕστερο Μεσαίωνα 571

Οἱ ρίζες ἐνὸς μακροχρόνιου προβλήματος 571. Ὁ Μαῦρος Θάνατος 574. Οἱ συνέπειες τῶν ἐπιδημιῶν στὸν ἀγροτικὸ τομέα 576.

Οι συνέπειες τῶν ἐπιδημιῶν στίς πόλεις 579. Τὸ πρόβλημα τῆς φτώχειας 582. Κοινωνία καὶ διακυβέρνηση στίς πόλεις 584. Οἱ εὐγενεῖς κατὰ τὸν ὕστερο Μεσαίωνα 588. Οἱ μεγάλες ἐξεγέρσεις 590. Κατευθύνσεις καὶ τεχνικὲς τοῦ ἐμπορίου: οἱ Ἴταλοί καὶ ὁ Νότος 596. Κατευθύνσεις καὶ τεχνικὲς τοῦ ἐμπορίου: οἱ Ἴταλοί καὶ ὁ Βορρὰς 597. Ἡ γερμανικὴ Χάνσα 602. Γυναῖκες, παιδιὰ καὶ οἰκογένεια κατὰ τὸν ὕστερο Μεσαίωνα 603. Οἰκογένειες, βεντέτες καὶ διακυβέρνηση 604. Γάμος καὶ νοικοκυριό 605. Γονεῖς καὶ παιδιὰ 607. Οἱ γυναῖκες στὸ ἐργατικὸ δυναμικὸ 611.

ΙΔ' *Διακυβέρνηση καὶ πολιτικὴ κατὰ τὸν ὕστερο Μεσαίωνα* 617

ΠΟΛΕΜΟΣ, ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Ἡ Ἰταλία μετὰ τοὺς Ἀνδηγαυοὺς 617. Ἡγεμόνες καὶ πολιτικὴ στῆ Γερμανία μετὰ τοὺς Χοενστάουφεν 619. Περιφερειακοὶ θεσμοὶ καὶ δημόσιες ἀρχές στὴν ὕστερη μεσαιωνικὴ αὐτοκρατορία 624. Ἡ Ρωσία καὶ ἡ Ἀνατολή 626. Ἑλληνες, μουσουλμάνοι καὶ Μογγόλοι 627. Οἱ Ὀθωμανοὶ Τοῦρκοι 629. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία πρὶν ἀπὸ τὸν Ἐκατονταετῆ πόλεμο 631. Ὁ Ἐκατονταετῆς πόλεμος (1337-1453) 634. Τὸ τέλος τοῦ Ἐκατονταετοῦς πολέμου καὶ οἱ συνέπειές του 638. Ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος 644.

Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ. Ἀγγλία 648. Γαλλία 652. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν θεσμῶν: Ἀγγλία 656. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν θεσμῶν: Γαλλία 661. Πόσο ἀποτελεσματικὴ ἦταν ἡ διακυβέρνηση κατὰ τὸν ὕστερο Μεσαίωνα; 663.

ΙΕ' *Κράτος, νοῦς καὶ πνεῦμα στὴν Εὐρώπη τοῦ ὕστερου Μεσαίωνα* 668

Ἐκκλησία καὶ κράτος 668. Τὸ μεγάλο δυτικὸ σχίσμα 672. Τὸ συνοδικὸ κίνημα 673. Ἡ πολιτικὴ σκέψη 677. Ἡ παιδεία καὶ ἡ διάδοση τῆς κοσμικῆς πνευματικῆς παραγωγῆς 681. Μουσικὴ καὶ λογοτεχνία τῶν λαϊκῶν γλωσσῶν 684. Ἀλλαγές στῆ θρησκευτικὴ ἔκφραση 690. Οἱ αἱρέσεις κατὰ τὸν ὕστερο Μεσαίωνα 695. Ὁ ὀρθόδοξος νοῦς 698. Ἡ ἰταλικὴ Ἀναγέννηση καὶ τὸ τέλος τοῦ Μεσαίωνα 701.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΧΑΡΤΕΣ	709
1. Ἡ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, 14-395	710
2. Ἡ διάδοσις τοῦ χριστιανισμοῦ, 325-814	712
3. Γερμανικὰ βασίλεια τῶν φυλῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς 8ου ὡς τὰ μέσα 8ου αἰῶνα	715
4. Βυζάντιο, Ἰσλάμ καὶ σταυροφορικὰ κράτη τοῦ 12ου αἰῶνα	716
5. Ἡ καρολίγγεια Δύσις	718
6. Ἡ Γερμανία ἀπὸ τὸν 10ο ὡς τὸν 13ο αἰῶνα	720
7. Ἡ Ἰταλία στὰ τέλη τοῦ 11ου αἰῶνα	721
8. Ἀγγλία, 800-1066	722
9. Ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος κατὰ τὸν Μεσαίωνα (τὰ στάδια τῆς ἀνάκτησης μουσουλμανικῶν ἐδαφῶν ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς)	723
10. Ἡ Γαλλία, περὶ τὸ 1130 ὡς τὸ 1259	724
11. Ἐμπόριο καὶ βιοτεχνία κατὰ τὰ μέσα τοῦ Μεσαίωνα	726
12. Ἡ οἰκονομία τῆς κεντρικῆς καὶ βόρειας Εὐρώπης κατὰ τὸν 14ο καὶ τὸν 15ο αἰῶνα	728
13. Ἡ Εὐρώπη τὸν 15ο αἰῶνα	730
Εὐρετήριο	733